

*Croatica christiana periodica. Časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, god. 41, br. 79 (258 str.) – 80 (208 str.), Zagreb 2017.

U 41. godištu časopisa *Croatica christiana periodica* u izdanju Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu izišli su 79. i 80. broj sa ukupno 18 znanstvenih radova iz područja crkvene povijesti, književnosti te nekoliko prikaza i recenzija.

Prvi članak broja 79, autora Zdenka Dundovića, nosi naslov *Kapucinski tragovi u Zadru tijekom 18 i 19 stoljeća* (1-21). Autor na temelju arhivske građe donosi prikaz djelovanja kapucina u gradu Zadru i na prostoru Zadarske nadbiskupije tijekom 18 i 19. stoljeća te analizira njihovu pastoralnu djelatnost na tom prostoru.

Mateo Bratanić i Andrea Pandurić u članku *Prvi Vatikanski koncil u zagrebačkom tisku* (21-41) istražuju pisanje zagrebačkog tiska o pripremanjima i radu Prvog vatikanskog koncila posebno na temelju triju zagrebačkih tiskovina: Narodnih novina, Agramer Zeitunga i Zagrebačkog katoličkog lista. Na osnovi pisanja navedenih izvora izlaže se početak i djelovanje koncila do njegovog prekida. Najviše pozornosti posvećeno je koncilskom zasjedanju na kojem se raspravljalo o papinoj nepogrešivosti.

Zatim slijedi rad Teodora Fonovića Cvijanovića pod nazivom *Jezik četiriju izdanja Otče, budi volja tvoja biskupa Jurja Dobrile* (47-60). U radu autor analizira komparativnom metodom jezik četiriju izdanja navedenog molitvenika biskupa Jurja Dobrile koji je najistaknutiji predstavnik hrvatskog narodnog preporeda u Istri.

*Osobna imena župe Otočac s naglskom na osobna imena Kršćanske provenencije od početka 20. stoljeća do suvremenosti* (61-81) naslov je sljedećeg rada autorice Jasminke Brale Mudrovčić. U radu autorica donosi prikaz antroponimija župe Otočac na temelju matične knjige krštenih za župu Otočac. Analizom imena iz matične knjige krštenih prikazana je višestoljetna kršćanska osviještenost tamošnjeg stanovništva. Od 820 imena 580 ih je usko vezano uz kršćanski identitet.

Slijedi rad autora Mate Artukovića pod nazivom *Katoličko svećenstvo na parlamentarnim izborima 5. svibnja 1935. u percepciji nositelja vlasti* (84-124) u kojem autor obrađuje izvješća kotarskih načelnika o ponašanju katoličkog svećenstva za vrijeme parlamentarnih izbora u Savskoj banovini. Analizom izvješća autor dolazi do zaključka da se iz njih može iščitati razina i snaga nacionalne svijesti najširih slojeva hrvatskoga naroda kao i utjecaja katoličkog svećenstva unutar hrvatskog naroda.

*Tko stoji iza pseudonima Vigilantibus Iura* (125-140) naslov je sljedećeg rada autora Domagoja Tomasa, u kojem se pokušava utvrditi tko stoji iza navedenog pseudonima pod kojim je objavljen članak, *Hrvati na II. Vatikanskom koncilu* u Hrvatskoj reviji 1963. godine, koji je izazvao burne reakcije i višemjesečnu polemiku zbog kritičkih stavova prema djelovanju i nastupu hrvatskih koncilskih otaca na II. Vatikanskom koncilu.

Zatim slijedi rad Miroslava Akmadže pod nazivom *Neostvarena nastojanja Ivana Pavla II. da posjeti Jugoslaviju* (141-158). Autor na temelju arhivske građe i relevantne literature pojašnjava razloge zbog kojih su jugoslavenske vlasti odbile Papine inicijative da posjeti Jugoslaviju iz 1984. i 1985. godine.

Daniel Patafta u radu *Historiografska i arhivistička ostavština Josipa Butorca* (159-174) pobliže ulazi u lik i djelo povjesničara, crkvenog povjesničara, arhivista i pisca Josipa Butorca. Većinu svoje ostavštine Butorac je ostavio franjevačkom samostanu u Požegi. Patafta u radu donosi

i prikaz Butorčeve historiografske djelatnosti koja je vezana za crkvenu povijest sjeverne Hrvatske, hrvatsku nacionalnu povijest od 17. do 18. stoljeća, pitanja mortaliteta i nataliteta u Hrvatskoj, hrvatska migracijska kretanja, imena nasilja i mjesna imena, arhivistiku i ostale pomoćne povijesne znanosti.

Posljednji rad broja 79, autora Jurja Lokmera i File Bekavac Lokmer, pod naslovom *Zbirke stranih rijetkih knjiga XVI. stoljeća u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda: franjevački samostan u Čakovcu (175-193)*, donosi katalog zbirke ovih sadržajno zanimljivih i rijetkih knjiga iz tog razdoblja. Zbirka svjedoči prisutnost višestoljetne kulturne tradicije grada Čakovca.

Lovorka Čoralčić otvara broj 80. radom *Mletačka crkva i samostan San Lorenzo u oporučnim spisima hrvatskih iseljenika (15.-17. stoljeće) (1-15)*. Autorica na temelju izvorne arhivske građe iz Državnog arhiva u Mlecima analizira povezanost hrvatskih iseljenika u Mletke sa crkvom i samostanom San Lorenzo u razdoblju od 15. do 17. stoljeća.

Slijedi rad Dejana Pervana i Vlatka Smiljanića, *Tragovima Pavlina u Špišić Bukovici ordo Fratrum S. Pauli primi eremite in Bakwa Inferior (17-29)*, u kojem se donosi pregled djelovanja Pavlina od osnutka samostana u 14. stoljeću pa do kraja 18. stoljeća kada nestaju sa povijesne pozornice.

*Mune u novom vijeku (s posebnim osvrtom na iseljavanja prema Puli) (31-48)*, rad je autora Slavena Bertoša. Autor u radu donosi prikaz povijesti naselja Muna koje se nalazi u sjeveroistočnom dijelu Istre te prati migracijski proces stanovništva s posebnim naglaskom na iseljavanje prema Puli.

Središte istraživanja Rudolfa Barišića u članku pod nazivom *Intervencije Maksimilijana Vrhovca u procesu stipendiranja klerika Bosne Srebrne (49-73)* je zaklada koju je 1785. godine osnovao Josip II. iz koje će se do 1843. godine kada je ukinuta, biti financirano 250 klerika Franjevačke provincije Bosne Srebrne. Zbog poteškoća prilikom uklapanja bosanskih klerika u obrazovne okvire važeće za Hrvatsko-Ugarsku polovicu Monarhije i remećenja discipline posebno u samostanu u Zagrebu sjedištu provincije sv. Ladislava. U čitav proces je bio uključen i zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovac autor u radu analizira njegove prijedloge po pitanju reorganizacije cijelog procesa radi poboljšanja učinkovitosti.

Zdenko Dundović u radu *Prilog poznavanju prošlosti župe Malpaga (Dračevac Zadarski-Crno-Ploče) na temelju župskog arhivskog gradiva iz 19. stoljeća i početka 20. stoljeća (75-103)* donosi neke crtice o prošlosti župe Malpaga koja je objedinjavala mjesta Dračevac Zadarski, Crno i Ploče tijekom 19. i 20. stoljeća.

U sljedećem članku pod nazivom *Češki reformni pokret, nastavak Češke narodne Crkve i uloga Srpske pravoslavne crkve na stranicama Hrvatskog tiska (105-129)* autora Daniela Patafte daje se uvid u nastanak i razvoj se reformnog pokreta češkog svećenstva i vjernika koji je na ideološkoj pozadini Čeških liberala s kraja 19. i početka 20. stoljeća doveo do stvaranja Češke narodne Crkve. Autor sagledava i ulogu Srpske pravoslavne crkve u tom pokretu.

Slavko Slišković u radu *Samostanski život bez samostana (zagrebački Dominikanci 1944. i 1945. godine) (131-142)* na temelju izvorne građe rekonstruira sliku života dominikanskih redovnika u spomenutom vremenu nakon savezničkog bombardiranja Dominikanskog samostana u Zagrebu, nakon kojeg je on postao neprikladan za život, pa do neposrednog poraća.

Juraj Lokmer i Fila Bekavac Lokmer u radu *Zbirke stranih rijetkih knjiga 16. stoljeća u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda: Franjevački samostan sv. Katarine u Krapini (143-205)* donosi prikaz zbirke stranih rijetkih knjiga 16. stoljeća knjižnice franjevačkog samostana u Krapini.

Posljednji rad broja 80. je *Religiozni motivi u stvaralaštvu Antuna Gustava Matoša, Milana Begovića i Vladimira Nazora (207-222)*, Jasne Šego i Krešimira Žižeka. Autori u radu analiziraju religioznu tematiku navedenih pisaca koja se proteže od marijanskih tema do problematiziranja čovjekove borbe sa zlom, odnosa prema Božjoj volji pa do odnosa vjere i razuma.

U oba broja nalazi se rubrika *Prikazi i recenzije* koja sadrži prikaze relevantnih knjiga, časopisa, zbornika s područja historiografije (ukupno 23 prikaza).

Marinko Vidović

***Scrinia Slavonica. Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest***, sv. 18, Slavonski Brod 2018., 654 str.

Prvi članak u ovogodišnjem broju časopisa, *Zdenci u 13. i 14. stoljeću – prilog poznavanju kulturnog krajolika (11-27)* posvećen je problematici Zdenca u kasnom srednjem vijeku. Autor Danko Dujmović u radu prikazuje kulturni krajolik uz rijeku Ilovu na području današnjih mjesta Veliki i Mali Zdenci, Grubišno Polje, Hercegovac i Ilovski Klokočevac koristeći se izvorima iz 13. i 14. stoljeća. Posebnu pažnju autor je posvetio rekonstrukciji položaja i izgleda posjeda na spomenutom području pa je na temelju toga izradio kartu zdenačkog područja s rasporedom pojedinih elemenata srednjovjekovnog kulturnog krajolika (prometnica, župnih crkvi i zdenačkog kastruma) čime je dopunio saznanja prijašnjih autora o spomenutoj temi.

Petar Seleković u radu *Plemićki posjed Nevna u srednjem vijeku (29-68)* donosi kronološki prikaz plemićkog posjeda Nevna koji se nalazio na granici Požeške i Vukovske županije od 13. do 16. stoljeća. Nakon pregleda dotadašnje historiografije autor se posvećuje analizi povijesnih izvora, prijenosu vlasništva nad posjedom tijekom stoljeća među pojedinim plemićkim obiteljima i sporovima među njima. Posebnu vrijednost radu pridodaje prilog u kojemu su navedena naselja koja su pripadala posjedu Nevna 1422., 1428. te 1474. godine podijeljenih prema okruzima. Na kraju rada nalaze se povijesni zemljovidi koji prikazuju posjed Nevna te suvremeni zračni snimci ostataka utvrde Nevna.

Sljedeći rad nosi naziv *Naselja laslovačkog vlastelinstva u srednjem vijeku (69-97)*. Autor Denis Njari na temelju povijesnih izvora iz Mađarskog nacionalnog arhiva definira područje na kojem se nalazilo laslovačko vlastelinstvo te kronološki prikazuje njegove vlasnike, rod Vaja, plemićku obitelj Lacko od Szántóa (Nemetinski) te Ivana Berislavića koji se njegovim vlasnikom spominje oko 1470. godine, a njegov je vlasnik vjerojatno bio i u vrijeme borbi Maksimilijana I. Habsburga i Vladislava II. Jagelovića za ugarsko-hrvatsko prijestolje. Nadalje se rekonstruira položaj i značenje sakralnih objekata na području vlastelinstva koja su u spomenutom razdoblju pripadala, osim župe Laslovo, još četirima župama. Posebna je pažnja posvećena analizi naselja koja su pripadala vlastelinstvu prema popisima iz 1344., 1413., 1483. i 1491. godine.

O zastupljenosti osječkih trgovaca u trgovačkom prometu na budimskom tridesetničarskom uredu i utjecaju rata između Habsburške Monarhije i Osmanskog Carstva (1716.-1718.) na trgovačku djelatnost osječkih trgovaca piše Milan Vrbanus u prilogu *Osječki trgovci na budimskoj tridesetnici 1716. i 1717. godine (99-128)*. Kako je od 1716. do 1717. trajao rat između Habsburške Monarhije i Osmanskog Carstva, trgovački je promet na budimskoj tridesetnici u